

Cultuuragenda van Brabant

Beeldvormende notitie

Auteur

Jet Duenk
Annick van Tilburg
Geurt Grosfeld

Datum

11 december 2012

Inhoud

Voorwoord	3
1 De provinciale visie	5
1.1 De waarde van cultuur	5
1.2 Het culturele systeem	6
1.3 Samenhang en verscheidenheid	7
1.4 Zorg voor basis en top	9
2 De provinciale ambities	11
3 Kennis vergaren en delen	13
3.1 Veerkracht van het culturele systeem	13
3.2 Brabants Cultureel kennis- en ontwikkelingscentrum	13
3.3 Informatievoorziening voor burgers	13
4 Ontwikkeling stimuleren	14
4.1 Ontwikkeling van mensen	14
4.2 Ontwikkeling van inhoud	16
5 Verbindingen leggen	18
5.1 Verbindingen binnen het cultureel systeem	18
5.2 Verbindingen met andere domeinen	18
6 Ondernemerschap tonen	20
6.1 Innovatie	21
6.2 Samenwerking	21
6.3 Financiering	22
7 Over tot actie!	24
8 Samenvatting	25

Voorwoord

In de Brabantse cultuuragenda werkt de provincie, samen met alle betrokken partijen, aan een cultuursector die toekomstbestendig is en stevig op eigen benen kan staan. Dat is belangrijk, want cultuur is het cement van onze samenleving.

Kunstenaars en culturele ondernemers zijn voor ons ambachtslieden en ondernemers die waardevol zijn voor onze samenleving. Zij maken onderdeel uit van een belangrijke bedrijfstak. Met makers, toeleveranciers, afnemers. In bedrijfstakken zoals techniek, vinden we de opbouw via een keten normaal: onderwijs, leerplekken, de eerste banen en dan op eigen benen verder doorgroeien. Dat doen we vanuit de overtuiging dat investeringen in mensen, investeringen zijn in de toekomst van onze samenleving. Dat geldt zeker ook voor cultuur.

En dat rechtvaardigt dat de overheid investeert in cultuur. In de cultuuragenda verwoorden we waar we naar toe willen in de 21ste eeuw. We zetten een stip op de horizon, en zetten de lijnen daar naartoe uit. Vervolgens verbinden we alle partijen met elkaar, om te komen tot een netwerk dat onze gezamenlijke ambitie kan realiseren: dit is wat we met zijn allen willen, zó werken we aan cultuur in Brabant.

We leggen de nadruk op het leggen van verbindingen vanuit de drie domeinen erfgoed, podiumkunsten en beeldende kunst. Want alleen samen kunnen we het verschil maken. Niet meer ieder voor zich, maar samen voor cultuur. De komende jaren moet de Brabantse aanpak transformeren van hardcore kunstbeleid naar een breed uitgezet en breed gedragen cultuurbeleid.

Daar wil ik me de komende jaren voor inzetten. Zodat we straks in Brabant een cultuursector hebben die midden in de maatschappij staat, met verbindingen naar de beleidsvelden economie, ruimte en samenleving. Niet met beleid dat directief wordt opgelegd, maar met een aanpak die we samen vormgeven, met oog voor waar synergie te behalen is.

Dan werken we samen aan een cultuursector die klaar is voor de toekomst. En dat is van cruciaal belang voor Brabant.

Brigitte van Haaften
Gedeputeerde Cultuur en samenleving

1 De provinciale visie

1.1 De waarde van cultuur

In het huidige maatschappelijke debat wordt de waarde van cultuur vooral financieel vertaald in kosten en baten. Immateriële waarden blijven daardoor vaak onderbelicht of buiten beeld. De provincie Noord-Brabant is overtuigd van de brede waarde van cultuur en heeft cultuur daarom tot kerntaak benoemd. Om Brabant te positioneren als kennis en innovatieregio is het belangrijk dat nieuwsgierigheid naar en betrokkenheid bij de omliggende wereld er daadwerkelijk vorm krijgen. Verwondering als bron van ontwikkeling, oriëntatie, identificatie, verbeelding, vertrouwen en verrijking. Daar draagt cultuur aan bij! Cultuur heeft intrinsieke, sociale en economische waarden¹.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde van cultuur ligt in haar bijdrage aan het individuele welzijn. Culturele competenties, zoals reflectie op de leefomgeving, zelfbewust handelen, associatief denken en contextgericht werken blijken een leven lang van positieve invloed op het individuele welbevinden en dragen bij aan het zelfbeeld, de eigenwaarde en de verbondenheid met de leefomgeving. Hoe jonger gevormd, hoe diepgaander de doorwerking. Cultuurhistorisch besef draagt bij aan begrip van maatschappelijke vraagstukken en de eigen positie in de maatschappij.

Sociale waarde

De sociale waarde van cultuur wordt zichtbaar in een gemeenschap, wijk of dorp door sociale samenhang, binding, betrokkenheid, dynamiek, openheid en identiteit. Gemeenschappelijkheid is essentieel in de maatschappij. Cultuur versterkt de eigen identiteit en vergroot het respect voor die van anderen. Cultuur maakt hoe de ander je ziet. Zij is het fundament voor een veerkrachtige samenleving die haar deuren openstelt voor ontmoeting, begrip, samenwerking en innovatie.

Economische waarde

Cultuur heeft directe en indirecte economische waarde. De directe waarde vertaalt zich in het scheppen van werkgelegenheid en bestedingen in de culturele sector zelf, met name in het recreatief-toeristische domein. Culturele bekwaamheden van mensen hebben daarnaast een indirect economisch rendement. Creativiteit, zelfexpressie, culturele exploratie en ambachtelijk meesterschap zijn belangrijk voor veerkrachtige gemeenschappen en een basisvoorwaarde voor innovatie. Ze geven meerwaarde aan regionale economie, campusontwikkeling, grondprijzen, energie, bedrijfsomgeving, vestigingsklimaat, woonaantrekkelijkheid, zorg en veiligheid. Zij helpen daarbij de positie van Brabant als kennis- en innovatieregio te versterken.

De indirecte waarde blijkt bijvoorbeeld uit het onderzoek van Marlet, waarin een statistisch verband wordt aangetoond tussen de kwaliteit van het culturele systeem en de economische ontwikkeling van steden. (Marlet, G. (2009). *De Aantrekkelijke Stad*. Nijmegen: VOC Uitgevers.)

¹ Mede op basis van het essay 'De Waarde van Cultuur' (Telos, sept 2012), waarvoor PON een belangrijke bouwsteen leverde met het rapport 'Cultuur in Brabant'; en het rapport 'De economische waarde van cultuur; Brabant culturele hoofdstad 2018 als diepte-investering' (SER, juni 2012).

1.2 Het culturele systeem

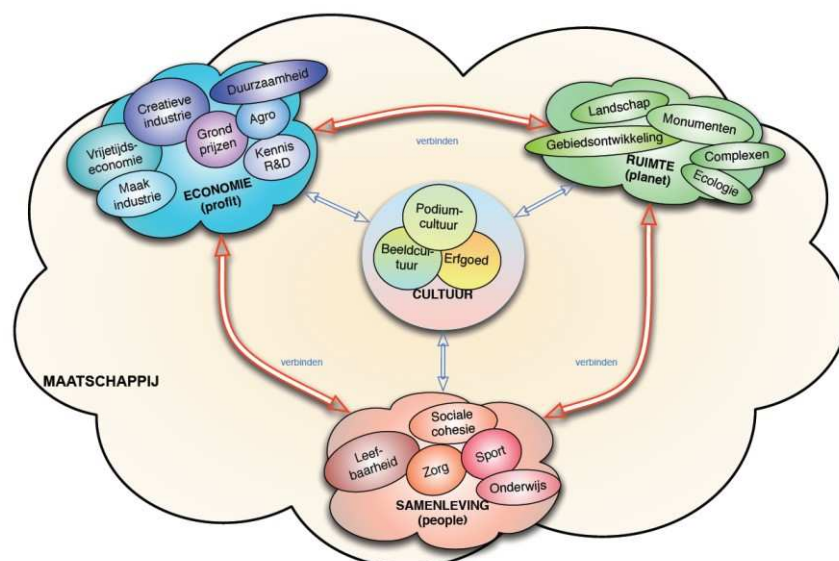
Cultuur heeft veel disciplines en verschijningsvormen. De diversiteit is belangrijk. Zij zorgt ervoor dat iedereen in Brabant zijn interesses kan ontwikkelen en er zich thuis kan voelen.

Achter die disciplines en verschijningsvormen gaat een samenhangend geheel van actoren, gedeelde betekenissen, competenties en waarden schuil. Cultuur is dan ook eerder op te vatten als een systeem dan als een sector. Het systeem zit verweven in andere domeinen, projecten en eigenschappen van Brabantse actoren.

Zonder maatstaven om de waarde van cultuur uit te drukken, zonder visie of missie krijgen onsamenhangende keuzes de overhand. Er vallen gaten in de keten, talent kan zich niet doorontwikkelen en de middelmaat regeert.

Een veerkrachtig cultureel systeem weet de waarde van cultuur zichtbaar te maken en te benoemen. Het systeem is weerbaar en robuust en is vanuit haar intrinsieke waarde verbonden met andere domeinen (economie, ruimte en samenleving) en vice versa. Het systeem anticipeert vanuit ondernemerschap op de vragen van deze tijd en ontwikkelt zich voortdurend (scope tot 2020). We streven naar:

- *een cultureel systeem met een brede basis*
een cultureel systeem dat zich overal in Brabant laagdrempelig manifesteert waardoor Brabanders, van jong tot oud, als vanzelf kennismaken met cultuur;
- *een cultureel systeem dat toegankelijk is*
Naast de vanzelfsprekendheid van kennismaking, moet elke Brabander de mogelijkheden hebben en zich uitgenodigd voelen om vervolgstappen te zetten in zijn/haar culturele ontwikkeling;
- *een cultureel systeem met een (internationaal) toonaangevende top*
Talenten moeten zich in onze provincie naar de top kunnen ontwikkelen. Een top die op internationaal niveau meedoet. Met spraakmakende programma's rond ons cultureel erfgoed en vitale herbestemmingen van cultuurhistorische complexen. Met onderscheidende kunstenaars en creatieve hotspots met aanzuigende werking. Met een creatieve industrie die aansluit op de belangrijke internationale netwerken.

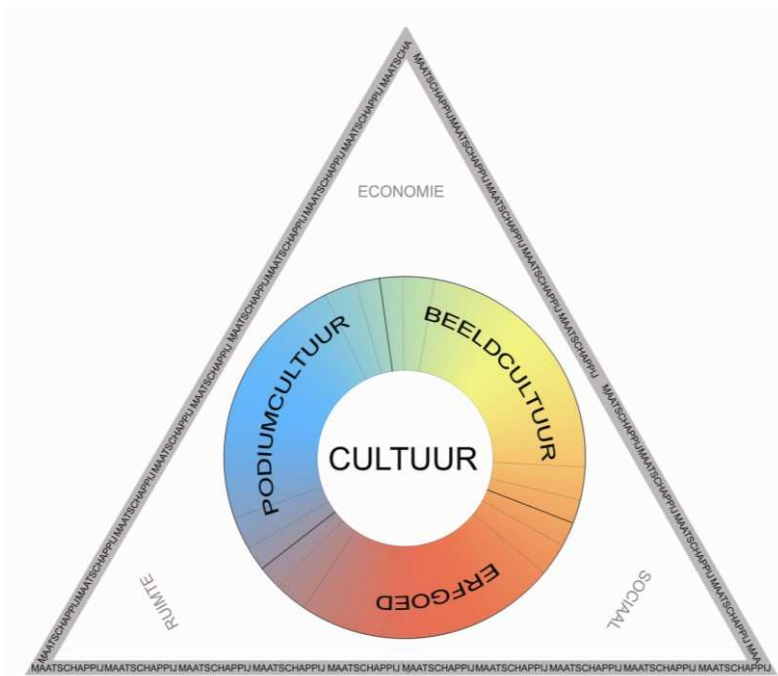

Het beleidsveld Cultuur is sterk verweven met andere domeinen; economie, ruimte (mede natuur&landschap) en samenleving.

1.3 Samenhang en verscheidenheid

Binnen het cultureel systeem onderscheiden we drie cultuurgebieden; podiumcultuur, beeldcultuur en erfgoed. Elk van deze heeft eigen uitingsvormen en kenmerken. Er zijn verschillen in werkwijzen, organisatiegraad, exploitatiemodellen en ondernemerschap. Cultuurbeleid is maatwerk. Met de drie cultuurgebieden sluiten we aan bij de gangbare Europese begrippen *heritage*, *visual arts* en *performing arts*. Gezien de ambitie om internationaal te excelleren is dat handig.

We beseffen dat de praktijk zich nooit helemaal in eenvoudige modellen laat vangen. Cross-overs en samenhang zijn aan de orde van dag en veel projecten en onderwerpen zoals Van Gogh Brabant laten zich niet in één deelgebied opsluiten. In het model zijn daarom overlopende kleuren gebruikt.

Cultuur is een systeem dat zich verhoudt tot de domeinen ruimte, economie, sociaal.

Het cultuursysteem zelf is opgebouwd uit een gedeelde kern met daaromheen 3 cultuurgebieden die in elkaar overlopen.

Erfgoed

Erfgoed geeft kleur aan onze identiteit en verbindt Brabanders met hun geschiedenis. Je kunt trots zijn op erfgoed. Het is betekenisvol en je kunt ervan genieten. Je kunt er daarnaast een nieuwe draai en betekenis aan geven. Erfgoed raakt vanuit haar eigen waarde onze vrije tijd, onze woonplek, ons werk en onze ruimte. Erfgoed (heritage) bestaat onder andere² uit:

- verhalen (geschiedenis, rituelen, tradities etc.);
- monumenten (industriële, religieus, militair, landgoederen);
- archeologie;
- landschappen;
- collecties (musea en archieven).

² 'Onder andere' wordt gebruikt omdat er de laatste jaren zoveel nieuwe uitingsvormen en cross-overs worden gevonden, dat deze lijst nooit uitputtend kan zijn. Hetzelfde geldt voor de opsomming bij Podiumcultuur en Beeldcultuur.

De Brabantse erfgoedsector bestaat uit professionals en een grote groep actieve vrijwilligers. Hier wordt kennis ontwikkeld, gedeeld en geborgd. De sector is divers. Met de decentralisatie van taken vanuit het Rijk is de rol voor de erfgoedsector vergroot. De sector heeft daarmee meer verantwoordelijkheden gekregen.

Karakteristieken

Enkele karakteristieken van erfgoed zijn:

- erfgoed is gericht op lokale of regionale identiteit;
- erfgoed heeft materiële (objectgericht) en immateriële (verhalen) aspecten, vaak gekoppeld aan verhalen, zoals in Nationaal Monument Kamp Vught of bij de Zuiderwaterlinie;
- erfgoed heeft op bovenlokaal niveau professionals waarin vakmanschap en kennisontwikkeling centraal staan (leermeester-gezel verbanden) en veel vrijwilligers die op lokaal niveau actief zijn;
- erfgoed is kostenintensief, met name door restauratie en instandhouding; restauratie is ook nodig als de eerste stap naar herontwikkeling waarbij nieuwe economische dragers voor een duurzame toekomst zorgen (zoals bij Grote erfgoedcomplexen gebeurt).

Beeldbepalend

Goede voorbeelden voor Brabant zijn monumenten als het Markiezenhof in Bergen op Zoom en KVL in Oisterwijk. Gebiedsontwikkelingen als Strijp S en de Spoorzones en musea zoals het Noordbrabants Museum en het Religieus Museum in Uden. Daarnaast is er immaterieel erfgoed zoals het Brabants dialect. Verleden, heden en toekomst komen daarin samen.

Bij Erfgoed is een beweging in gang gezet van behoud door ontwikkeling, naar behoud door vermaatschappelijking. Met die invalshoek krijgt erfgoed een sterkere sociale en economische dimensie. Een belangrijk deel van de inspanningen in dit cultuurgebied blijft gericht op behoud van objecten waardoor behoud van informatie geborgd blijft; de fysieke basis voor de verhalen. Die verhalen dragen bij aan het gevoel van hechting aan plaats en tijd. En daarmee aan de aantrekkelijkheid van vestigingsplaats en leefomgeving.

Podiumcultuur

De Brabantse podiumcultuur (performing arts) is levendig en innovatief, of het nu gaat om amateurs of professionals. Er is een krachtig verenigingsleven dat voeding geeft aan een bloeiende amateursector, en er is een sterk professioneel veld op het gebied van dans, muziek, opera, theater, cabaret en (voorgedragen) letteren. Het amateur en professionele veld bieden samen volop ontplooiingskansen voor talenten. Podiumcultuur is te zien op straat, tijdens festivals, in zalen en in natuurtheaters. Podiumcultuur is overal en van iedereen; je kunt meedoen of het als toeschouwer beleven. Het bindt mensen aan elkaar en aan de plek waar ze werken en wonen. Podiumcultuur is van belang voor de vrijetijdseconomie en betekenisvol als vestigingsfactor. Podiumcultuur³ (performing arts) kent veel cross-overs zoals circus, muziektheater, community arts en vormen van podiumgerichte urban sports.

Karakteristieken

Enkele karakteristieken van podiumcultuur zijn:

- zij is goed zichtbaar in de samenleving door georganiseerde (interactieve) presentatievormen op een podium;
- zij kent een kwalitatief hoogstaande wisselwerking met de aanwezige professionals en specialistische functies en voorzieningen zoals podia, ensembles en gezelschappen, regisseurs, choreografen, schrijvers, technici, decorontwerpers en bouwers. Dat gaat gepaard met relatief hoge exploitatielasten;

- zij werkt ‘scheppend’ en ‘herschepend’ binnen de cultuur. Bestaand repertoire vormt vaak een basis voor nieuw werk of nieuwe producties.

Beeldbepalend

In Noord-Brabant zijn vooral de niet-taalgebonden en grensoverschrijdende kunstvormen sterk ontwikkeld. Goede voorbeelden zijn innovatieve cross-over projecten van gezelschappen zoals T.R.A.S.H. en Opera Zuid, festivals zoals Incubate, Boulevard, STRP November Music en Circo Circolo. En ook musici zoals het Paul van Kemenade Quintet en DJ Tiësto en voorzieningen zoals Muziekgebouw Eindhoven.

Beeldcultuur

Verbeeldingskracht is een belangrijke intrinsieke waarde van cultuur, die vaak leidt tot innovatie. Brabant kent, mede door de katholieke traditie, een sterke oriëntatie op beeld. Beeldcultuur⁴ (visual arts) bestaat onder andere uit: keramiek, tekenen, schilderen, beeldhouwen, grafiek, design, fotografie, video, game, film, architectuur, kunst in openbare ruimte, industrieel ontwerp, grafisch ontwerp, mode, interieur, landkunst en animatie.

Karakteristieken

Enkele karakteristieken van beeldcultuur zijn:

- beeldcultuur richt zich op visuele uiting met behulp van materiaal, licht en vorm;
- commercie en autonomie staan vaak naast elkaar in individualistische en hybride beroepspraktijken. De professionals zijn mobiel, net zoals hun producten;
- binnen beeldcultuur wordt gemakkelijk grensoverschrijdend gewerkt, vooral in de creatieve industrie, design en de audio-visuele sector. Zij is daardoor een broedplaats voor kruisbestuiving en inspiratie;
- binnen beeldcultuur wordt ‘scheppend’ gewerkt. Naast ontwikkeling van nieuw werk speelt ook het behoud en presentatie van bestaande objecten een grote rol.

Beeldbepalend

Goede voorbeelden zijn voorzieningen als de Design Academy Eindhoven, De Pont en het Van Abbe Museum. Maar ook kunstenaars als John Körmeling of Marc Mulders. Daarnaast zijn er beeldbepalende events zoals de Dutch Design Week.

Brabant heeft een sterke creatieve industrie en designsector. Deze is in het economisch beleid tot topsector benoemd. Een sterke beeldcultuur draagt bij aan de creativiteit en innovatiekracht die zo belangrijk is voor een topregio.

1.4 Zorg voor basis en top

In elk zich ontwikkelend systeem is er een basis en een top, ook in het cultureel systeem. Onder de culturele basis verstaan we het geheel van laagdrempelige voorzieningen en programma’s dat het voor inwoners van Brabant – jong en oud – mogelijk maakt om kennis te maken met en deel te nemen aan cultuur. Onder de culturele top worden de toonaangevende voorbeelden verstaan die zich kwalitatief onderscheiden. Het zijn de iconen voor cultureel Brabant. Zij dragen het meest bij aan culturele trots en inspireren om nieuwe ambities te formuleren.

^{3/4} Een uitgebreide analyse van professionele podium- en beeldcultuur is terug te lezen in ‘Het cultureel DNA van een eigengereide, innovatieve provincie’, Adviescommissie Kunsten Provincie Noord-Brabant, mei 2012 (Cie nr 3025971).

De top kan alleen groeien, wanneer er ook in de basis wordt geïnvesteerd. Juist voor Brabant, groot in kleinschaligheid, is dat een belangrijke notie.

Een brede toegankelijke basis

Het is van belang dat de basis breed en toegankelijk blijft. Lokale overheden, onderwijsinstellingen en culturele organisaties hebben daarbij een belangrijke rol, omdat juist zij de kennismaking met cultuur in de directe woon- en leefomgeving mogelijk maken.

Onderdelen van de basis

- Op objectniveau behoren onder andere duurzaam onderhoud, toegankelijkheid en beleefbaarheid van monumenten, landschappen en collecties in Brabant tot de basis. Ook tradities als carnaval, kermis, stadsreuzen en bloemencorso rekenen we daartoe. Ze worden gekoesterd als voedingsbronnen voor verbeelding in Brabant.
- Op voorzieningenniveau worden bijvoorbeeld bibliotheken, depots, het museumkwartier in 's-Hertogenbosch en de regionale omroep tot de basis gerekend.
- Op programmaniveau gaat het onder andere om herontwikkeling van monumenten, cultuureducatie, kunsteducatie, erfgoededucatie, media-educatie en buurtcultuurwerk.

Een (internationaal) toonaangevende top

Om de (internationaal) toonaangevende top te vergroten en te versterken moet deze worden gestimuleerd en moet ruimte worden geboden om door te groeien naar internationaal niveau. Voor de topvoorzieningen zijn met name de Brabantstad partners belangrijk, ook in relatie tot de ambitie 2018Eindhoven | Brabant. Met een sterke top, ondersteuning, gecoördineerde marketing, bijbehorende arrangementen, regionale beeldverhalen en innovatief ondernemerschap kan Brabant een cultureel toonaangevende regio in Europa worden.

Voorbeelden aan de top in Brabant

- Monumenten als de Sint-Jan in 's-Hertogenbosch, Markiezenhof in Bergen op Zoom, Grote Kerk en begijnhof in Breda.
- Ontwerpers, kunstenaars en musici zoals Piet-Hein Eek, John Körmeling, Marc Mulders, DJ Tiësto en Paul van Kemenade.
- Voorzieningen en musea zoals Van Abbe, MU en Muziekcentrum Eindhoven, De Pont en het Textielmuseum Tilburg, het museumkwartier in Den Bosch en het Europees Keramisch Werk Centrum.
- Gezelschappen zoals Het Zuid Nederlands Orkest, Het Zuidelijk Toneel, Trash, Jeugd dans De Stilte en Jeugdtheater Artemis;.
- Evenementen als de Dutch Design Week Eindhoven, November Music 's-Hertogenbosch, Incubate Tilburg, Festival voor Beeldcultuur Breda en Van Gogh Brabant horen op programmaniveau tot de top.

Enkele behoren zelfs in Europa tot de top of hebben de potentie het Europese podium te beklimmen. Andere maken als Merkpactner deel uit van Brabant Branding. Vooral met design onderscheidt Brabant zich op internationaal niveau.

2 De provinciale ambities

Vanuit de missie om tot een veerkrachtig cultureel systeem te komen is in hoofdstuk 1 de visie op dit systeem geschetst. De ambities van de provincie sluiten daarop aan en worden op de komende pagina's toegelicht. Zij wil het systeem langs vier lijnen versterken. Hieronder staan de belangrijkste punten opgesomd, deze worden in de teksten van de volgende hoofdstukken steeds onderstreept aangehaald.

Kennis vergaren en delen (Hfdst 3)

Kennis is een randvoorwaarde voor het ontwikkelen en onderbouwen van onze gezamenlijke missie. De provincie vindt het belangrijk:

- de veerkracht van het culturele systeem in beeld te brengen, te vergroten en te monitoren;
- een Brabants cultureel kennis- en ontwikkelingscentrum te hebben;
- dat Brabantse burgers laagdrempelig toegang hebben tot kennis, collecties en informatie ;
- de collectieve marketing van het culturele aanbod te stimuleren.

Ontwikkeling stimuleren (Hfdst 4)

Het gaat hierbij om de ontwikkeling van de Brabantse burger. Daarvoor is de ontwikkeling van een kwalitatieve inhoud belangrijk. De Verhalen van Brabant moeten op verschillende manieren verteld worden. De provincie vindt het belangrijk:

- dat Brabanders op een vanzelfsprekende manier kennis maken met cultuur en de mogelijkheid hebben zich hierin te ontwikkelen;
- te participeren in het rijksprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit;
- uit te gaan van culturele functies in plaats van culturele organisaties en instellingen;
- talentontwikkeling stimuleren door extra aandacht voor de schakel 'experimenteren';
- instandhouding te organiseren rond (toekomstige) verhalen;
- slimme clusters te organiseren rond gemeenschappelijke thema's, waaronder Verhalen van Babant.

Verbindingen leggen (Hfdst 5)

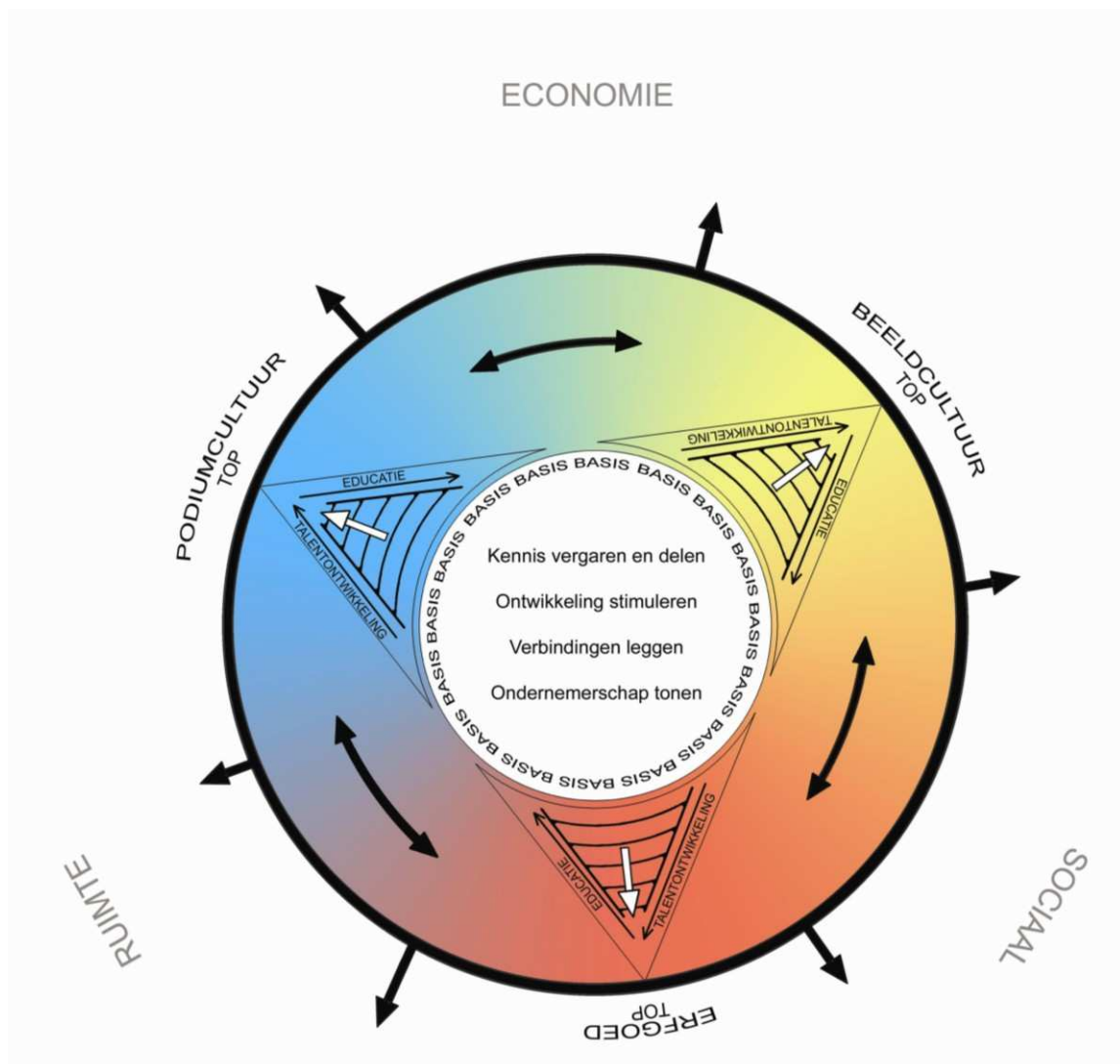
Om cultuur stevig te verankeren in de maatschappij is het van belang dat er sterke verbindingen zijn tussen de cultuurgebieden onderling en tussen cultuur en andere domeinen (economie, ruimte, natuur&landschap en samenleving). De provincie vindt het belangrijk:

- dat er geëxperimenteerd wordt met nieuwe vormen en cross-overs en dat er inspiratie gevonden wordt voorbij de eigen horizon;
- cultuur te vervlechten met andere domeinen, zoals economie, ruimte, samenleving en natuur&landschap.

Ondernemerschap tonen (Hfdst 6)

Het ondernemerschap binnen de cultuursector moet zichtbaar worden gemaakt en versterkt worden vanuit innovatie, samenwerking en financiering. De provincie vindt het belangrijk:

- ondernemerschap te stimuleren over de gehele breedte van het begrip ondernemerschap, namelijk vanuit innovatie, samenwerking en financiering;
- dat het culturele systeem ruimte geeft aan experiment en innovatie, zowel fysiek als programmatisch;
- gezamenlijk de Cultuuragenda van Brabant op te stellen;
- in te zetten op brede allianties;
- nieuw financieel instrumentarium te onderzoeken en ontwikkelen;
- een nog meer vraaggerichte aanpak te stimuleren.

Dit plaatje laat zien welk beeld de provincie heeft bij het culturele systeem.

De illustratie in paragraaf 2.3 laat het cultuur systeem zien in relatie tot de andere domeinen in de maatschappij en de indeling in **3 cultuurgebieden**; podiumcultuur, erfgoed en beeldcultuur.

- In de kern staan de **4 provinciale ambitielijnen**
- In elk van de cultuurgebieden is een piramide getekend die **basis en top** verbindt. Die piramides zijn illustratief bedoeld, ze zijn overal in het cultuursysteem aanwezig.
- **Ontwikkeling stimuleren** wordt zichtbaar in de witte pijlen die in de piramide staan. Ze duiden de groei van basis naar top van mensen, objecten, voorzieningen en projecten.
- **Verbindingen leggen** wordt zichtbaar in de zwarte pijlen. tussen de cultuurgebieden en tussen cultuur en de andere domeinen.
- **Kennis vergaren en delen en Ondernemerschap tonen** zijn beide randvoorwaardelijk om beweging in het systeem te faciliteren.

3 Kennis vergaren en delen

Kennis is een randvoorwaarde voor het ontwikkelen en onderbouwen van onze gezamenlijke missie. Door kennis kunnen we anticiperen op ontwikkelingen. De provincie verzamelt, ontwikkelt en deelt haar kennis over het cultuurveld.

3.1 Veerkracht van het culturele systeem

De veerkracht of sterkte van het culturele systeem hangt af van veel factoren. Organisatiegraad, pluriformiteit, artistieke kwaliteit, massa, actoren en netwerken spelen in ieder geval een rol (uit 'Cultuur in Brabant', PON 2012). Door Telos wordt de veerkracht van het culturele systeem in het essay 'De waarde van cultuur' vergeleken met een ecosysteem en de daarin aanwezige biodiversiteit. De provincie wil de veerkracht van het culturele systeem in beeld brengen, vergroten en monitoren om inspanningen vanuit de Cultuuragenda van Brabant maximaal te laten renderen. Dit levert ook criteria voor legitimering en afrekenbaarheid.

3.2 Brabants Cultureel kennis- en ontwikkelingscentrum

De Cultuuragenda van Brabant gaat over het functioneren van het totale culturele systeem. Dat vraagt om een centrale aanpak en regierol. Sinds 2009 is al sprake van een meer compacte ondersteuningsstructuur en inhoudelijke kwaliteitsslag. In opdracht van Provinciale Staten wordt in 2013 een onderzoek gedaan naar nut en noodzaak van de steuninstellingen. De uitkomsten hiervan legt de provincie naast de vraag om een doelmatige centrale ondersteuningsstructuur die basis en top verbindt met een centrale aanpak en bundeling van kennis en middelen. De provincie voorziet op termijn een Brabants cultureel kennis- en ontwikkelingscentrum. Visievormend en beleidsondersteunend. Anticiperend en informerend. Georganiseerd door de provincie ten behoeve van het integrale culturele systeem. Educatie, ondernemerschap en gezamenlijke marketing zijn belangrijke elementen.

Voor kennis van het cultuurdomein overschrijdende zaken geldt dat ook behoefte is aan centrale aanpak. Hierin voorziet de oprichting van 'Brabant Kennis'.

3.3 Informatievoorziening voor burgers

Bij de ambitie om Brabant als kennis- en innovatieregio te positioneren horen zelfstandige, ondernemende, verantwoordelijke en kritische burgers. Cultuur werkt vormend en draagt daaraan ondermeer bij door een goed ingerichte publieke informatievoorziening. Archieven, bibliotheken en de regionale omroep zijn daarom belangrijk. Zij ontsluiten kennis naar de burger. De provincie wil dat Brabantse burgers laagdrempelig toegang hebben tot kennis, collecties en informatie en dat zij vaardigheden ontwikkelen om te participeren. Nieuwe initiatieven, zoals het inrichten van lokale kenniswerkplaatsen en een regionaal mediacentrum kunnen daaraan bijdragen.

Ook de recreatief-toeristische ontsluiting van het culturele aanbod in Brabant is onderdeel van de informatievoorziening. Dit krijgt mede vorm in het programma Vrijtijdseconomie. De provincie wil de collectieve marketing van het culturele aanbod stimuleren, omdat dat zal bijdragen aan het vergroten van de zichtbaarheid en profilering van het Brabantse culturele aanbod.

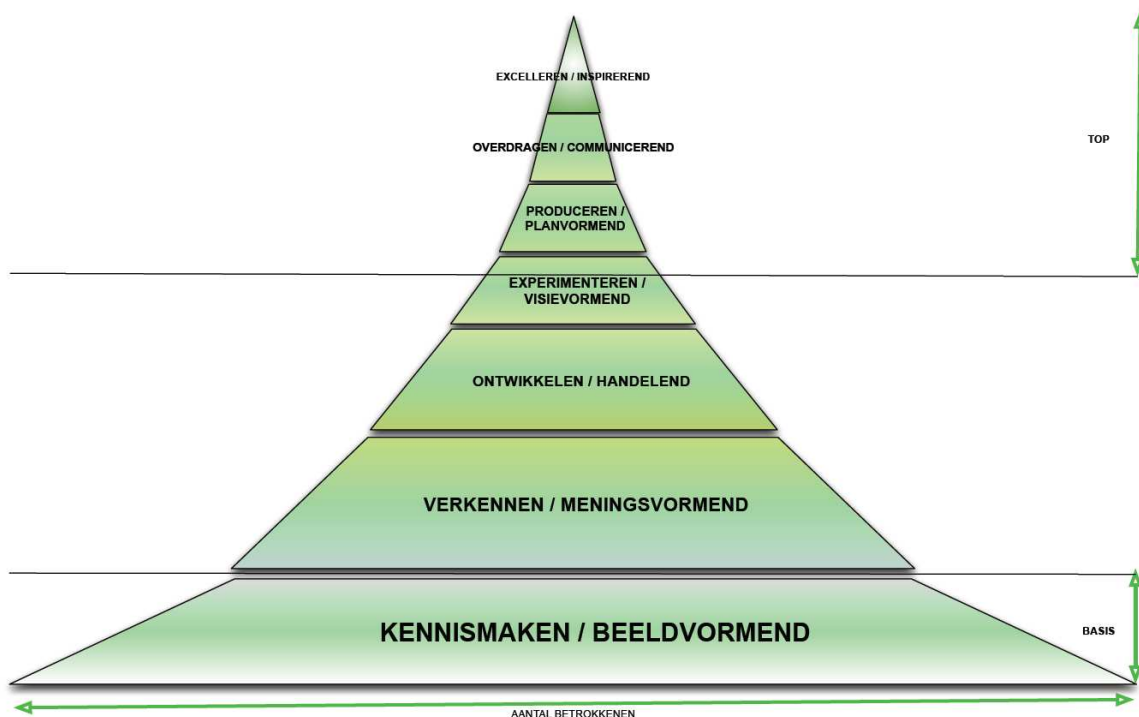
4 Ontwikkeling stimuleren

Cultuur is identiteitsvormend. Het wordt gemaakt door en voor mensen en zorgt voor hechting aan plaats en tijd, zowel op het basisniveau als in de top. Tussen basis en top ligt een pad van groei: ontwikkeling van mensen en ontwikkeling van de inhoud en voorzieningen. Ontwikkeling van mensen en inhoud om de verhalen van Brabant te kunnen vertellen en door te geven. Er zijn excellente mensen nodig om het verhaal steeds opnieuw vorm en inhoud te geven.

4.1 Ontwikkeling van mensen

Culturele levensloop

In Brabant kun je genieten van cultuur. Je kunt eraan deelnemen en je kunt het mee maken. De 'culturele levensloop' geeft de culturele ontwikkeling van mensen weer, van kind naar volwassenheid, van volwassenheid naar ouderdom. Van de eerste zintuiglijke ervaring met muziek, beweging, erfgoed, vormen en kleuren, het ontwikkelen van basale interesses en competenties en vervolgens naar het verder bekwamen in eigen culturele talenten. Wij vinden het belangrijk dat Brabanders op een vanzelfsprekende manier kennis maken met cultuur en de mogelijkheid hebben zich hierin te ontwikkelen.

Het onderwijs, zowel primair als voortgezet, is een logische omgeving om kinderen kennis te laten maken met cultuur. Onze ambitie is dat kinderen via een doorlopende leerlijn culturele competenties ontwikkelen. Cultuureducatie op school vormt de eerste fase van de culturele loopbaan.

Keten van functies

De keten van functies – kennismaken, verkennen, ontwikkelen, experimenteren, produceren, overdragen en excelleren – zorgt ervoor dat de Brabantse burger de kans krijgt een leven lang te leren. Hiervoor is het van belang dat de functieketen goed is ingevuld. Op die manier ontstaat de vanzelfsprekendheid voor mensen om zich cultureel te ontwikkelen. Dit betekent niet dat voor elk van de schakels een instituut nodig is.

De provincie vindt het belangrijk dat functies in de keten van de culturele levensloop vraaggestuurd ingevuld worden. We gaan daarbij uit van culturele functies in plaats van culturele voorzieningen, organisaties en instellingen.

Culturele participatieladder

Gebaseerd op het idee van de arbeidsparticipatieladder, wil de provincie in het proces van de totstandkoming van de Cultuuragenda, de culturele participatieladder uitwerken. De stappen in de culturele levensloop vormen de sporten van deze ladder. De eerste treden van de ladder zijn breed. Naar boven toe worden deze steeds smaller omdat minder mensen ze betreden. Met de ladder kan inzichtelijk worden gemaakt welke instellingen een rol spelen in elk van de functies/stappen. Dit helpt bij het maken van beleidskeuzes. Daarnaast helpt de culturele participatieladder om het cultureel systeem op functieniveau in beeld te brengen, ook voor de beschrijving van de basisinfrastructuur.

Talentontwikkeling & educatie

Talentontwikkeling gaat niet alleen over de ontwikkeling van bijvoorbeeld beeldkunstenaars, designers en musici. Het gaat ook over restaurateurs en architecten, van belang o.a. voor het behoud en de ontwikkeling van ons erfgoed. En de opleidingen en instellingen die talentontwikkeling faciliteren. Ontvankelijkheid en talent vormen de basis voor de mogelijkheden die iemand heeft om door te groeien. De provincie vindt het belangrijk dat talent in Brabant wordt opgeleid en uitgedaagd om zich er verder te ontwikkelen.

Voor de ontwikkeling van talenten is het nodig om:

- vroeg te scouten;
- begeleiding te hebben;
- afstemming en samenwerking in de keten te organiseren;
- goede opleiding- en scholingssituaties te bieden;
- een internationale oriëntatie te hebben.

Talentontwikkeling behelst het stimuleren en ondersteunen van individuele talenten in een kwalitatief hoogwaardig cultureel systeem waarin talent zich optimaal kan ontplooien. In de culturele levensloop vormt 'experimenteren' voor talentontwikkeling een belangrijke schakel. Dit is het omslagpunt waar talent tot bloei komt en haar beloftes waarmaakt. Wij willen talentontwikkeling stimuleren door extra aandacht voor de schakel 'experimenteren'.

Op het gebied van cultuureducatie zien we een belangrijke ondersteunende rol voor topinstellingen. Zij hebben de kennis en kunde om de kennismaking van voldoende kwaliteit en inhoud te voorzien. Ze zijn mede verantwoordelijk voor het begeleiden van talenten naar de top.

4.2 Ontwikkeling van inhoud

Ook op het niveau van objecten, monumenten en projecten onderscheiden zich diverse kwaliteitsniveaus, variërend van basis tot top. Ook daarin krijgt ontwikkeling vorm.

Objecten en monumenten

Objecten en monumenten zijn – samen met de verhalen – dragers van onze identiteit. Daarom is het in stand houden hiervan van belang. Tegelijkertijd geldt het omgekeerde; de provincie is van mening dat instandhouding alleen zin heeft als er ook een verhaal te vertellen is (nu of in de toekomst). Voor een maximaal maatschappelijk rendement is het in evenwicht met elkaar ontwikkelen van objecten en verhalen essentieel. Door bij de instandhouding en restauratie van objecten en monumenten bijvoorbeeld te denken vanuit herbestemming, duurzaamheid en experimenten in functies, krijgt de inhoud een kans te groeien.

Projecten

Voor de kwalitatieve ontwikkeling op projectniveau is interdisciplinair samenwerken (zowel binnen als buiten de provinciale organisatie) rond gemeenschappelijke vraagstukken vereist. Het leidt tot kennisvermeerdering en innovatie. Zo wordt inhoud gekoppeld en ontwikkeld tot een inspirerend verhaal. De provincie ziet goede kansen om slimme clusters te organiseren rond gemeenschappelijke thema's, waaronder de Verhalen van Babant.

Verhalen van Brabant

Met Verhalen van Brabant worden de regionale identiteiten van Brabant beleefbaar gemaakt, zoals ook staat beschreven in het Uitvoeringsprogramma Erfgoed. Daar is behoefte aan, zo blijkt ondermeer uit landelijke discussies over samenvoeging van gemeentes en provincies. Vanuit die behoefte zijn er al verhalen beschreven in het programma 'Herbestemming grote erfgoedcomplexen', de gebiedsopgaven uit de Structuurvisie Ruimte en Landschappen van Allure.

Verhalen van Brabant gaan over de unieke identiteit van de verschillende Brabantse regio's. Eigen identiteiten in cultuur, historie, geloof, economische bedrijvigheid, maatschappelijke samenhang, landschap en natuur. En over thema's als militaire restanten, ambachtelijk erfgoed en religieuze monumenten. Brabant biedt ook verhaallijnen die aansluiten bij Europese verhalen, zoals Van Gogh Brabant, Langstraten, Zuiderwaterlinie en Liberation Route Brabant. In het Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie wordt een loket voorzien dat partijen bijeen brengt rond de verhalen. Cultuur kan daar met inhoud en verbeeldingskracht een belangrijke bijdrage leveren.

Van Gogh Brabant

Vincent van Gogh is een internationaal icoon. De afgelopen jaren werden op vijf plaatsen in Noord-Brabant lokale initiatieven genomen om Van Gogh's erfgoed zichtbaar te maken en te houden. De provincie heeft deze lokale initiatieven het perspectief geboden om met een gezamenlijke aanpak een bovenlokale ambitie ontwikkelen. Dit heeft geleid tot de oprichting van *Van Gogh Brabant*, een succesvol programma met Europese samenwerking: Van Gogh Europe.

Van Gogh Brabant wil Van Gogh als icoon duurzaam verankeren aan Brabant. Hierin komen samen: restauratie, identiteit van de plaats, culturele profilering van de regio, kunstenaars die producten ontwikkelen, onderzoeksprogramma's bij cultuurinstellingen etc. De samenwerking *Van Gogh Brabant* heeft geleid tot:

- restauratie van een deel van het landschap zoals Van Gogh het gezien en geschilderd heeft. Ook zijn er restauraties uitgevoerd aan monumenten zoals het Van Gogh kerkje in Nuenen. Dat maakt dat de verblijfplaatsen van Van Gogh in Brabant beleefbaar blijven voor bezoekers.
- In Zundert zijn Van Goghs geboortehuis en atelier gerestaureerd. Deze bieden nu plaats aan een museum, een galerie en een atelier voor een artist-in-residence. Zo wordt nieuwe inhoud gegeven aan het verhaal.
- En in Vincents Tekenlokaal (Tilburg) komt het verhaal van de jonge Vincent van Gogh tot leven. Zijn 19e eeuwse klaslokaal is nagebouwd en in een modern tekenlokaal kunnen bezoekers zelf digitaal (leren) tekenen.
- Ook in Etten-Leur en 's-Hertogenbosch wordt op diverse manieren het verhaal van Van Gogh verteld.
- Plannen om sport en cultuur te verknopen door Van Gogh wielerroutes te ontwikkelen die door heel Brabant voeren langs het Van Gogh erfgoed.

5 Verbindingen leggen

De derde lijn van ambities is het leggen van verbindingen. Verbindingen als motor voor innovatie en als versterker van ons cultureel systeem.

5.1 Verbindingen binnen het cultureel systeem

Vernieuwing speelt zich af over de grenzen van domeinen. De provincie wil daarom kruisbestuiving en initiatieven waarin verschillende culturele expertises worden samengebracht stimuleren en de ruimte bieden. De laatste jaren is in de vorm van cross-overs veel bereikt. Vooral festivals zijn daarbij actief, o.a. Festival Incubate en STRP.

De provincie vindt het belangrijk dat er geëxperimenteerd wordt met nieuwe vormen en cross-overs en dat er inspiratie gevonden wordt voorbij de eigen horizon.

5.2 Verbindingen met andere domeinen

Cultuur is een open systeem dat sterker wordt naarmate het beter is verbonden met andere provinciale kerntaken en domeinen. De voor cultuur belangrijke intrinsieke waarden als identiteit en verbeeldingskracht, vinden hun inhoud, weg en publiek ook via cross-sectorale projecten. Verbindingen dragen bij aan de veerkracht en de verankering van cultuur in de samenleving.

Er is al een scala aan projecten met verbindingen naar andere provinciale kerntaken of domeinen. De ene verbinding is daarbij meer gericht op externe partners dan de andere. De provincie gaat dergelijke verbindingen nog meer opzoeken, stimuleren en verstevigen, zowel binnen haar eigen praktijk als daarbuiten. Op die wijze willen we cultuur vervlechten met andere domeinen, zoals economie, ruimte, samenleving en natuur& landschap. De proeftuinen die in het bidboek van 2018 Eindhoven | Brabant worden genoemd zijn hier goede voorbeelden van.

Cultuur en economie

- Op het grensvlak tussen cultuur en economie wordt samengewerkt aan de totstandkoming van beleid op het gebied van de topsectoren Design/creatieve industrie en Vrijtijdseconomie.
- Het project 'Culture meets industry' dat PON in 2012 in opdracht van de provincie heeft uitgevoerd, kan inspireren hoe nieuwe verbindingen kunnen worden gelegd en maakt inzichtelijk welke behoeftes en vragen er bij diverse partijen zijn om tot meer samenwerking te komen.

Cultuur en ruimte

- Op het grensvlak tussen cultuur en ruimte wordt in het programma Grote erfgoedcomplexen gewerkt aan herbestemming. Experimenteren met tijdelijke invullingen en flexibele combinaties van kleinschalige bedrijvigheid kunnen oplossingsrichtingen aangeven. Ook op het gebied van ruimtelijke kwaliteit (BERK) kan cultuur inhoudelijke en procesmatige input leveren.
- Landkunstprojecten en Kunst in de openbare ruimte leggen de verbinding tussen Cultuur en Ruimte.
- In de nieuwe koers Stad&Platteland is beschreven hoe culturele identiteit de regionale netwerken bepaalt en regio's bijeen brengt (b.v. Biesbosch, Groene Woud, Kempen, Baronie etc.).

Cultuur en samenleving

- Culturele vitaliteit en leefbaarheid zijn innig verbonden. Cultuur zit in het hart van het sociale domein. Het succes van het Buurtcultuurfonds laat dat overtuigend zien (zie Hfdst 7, financiering, tekstkader), maar ook 2018 Eindhoven | Brabant en social design zijn goede voorbeelden.

Cultuur en natuur & landschap

- Cultuur speelt een belangrijke rol in Landschappen van Allure waarbij bijvoorbeeld wordt gewerkt aan de landgoederen op de Brabantse Wal. Het is moeilijk om de eigenstandige waarde van natuur te vermarkten. In combinatie met cultuur en leisure zijn interessante concepten te ontwikkelen.
- Een nieuw spoor binnen het natuurbeleid is het thema groen in de samenleving, waarbij wordt uitgewerkt welke bijdrage groen kan leveren aan de domeinen leefbaarheid, welzijn, prettig wonen en werken e.d..

Topsector creatieve industrie

Creatieve industrie is de verzamelnaam voor culturele en economische sectoren waarin creativiteit centraal staat. Dat betreft onder andere vormgeving, entertainment, computergames en reclame. Het unieke 'high touch en high tech DNA' van Brabant is een profielversterkend uitgangspunt. Hier liggen grote kansen voor de cultuursector om publieksbereik te vergroten en ondernemerschap te stimuleren.

Topsector vrijetijdseconomie

Verbeeldingskracht wordt gezien als kernkwaliteit die de uniciteit van onze vrijetijdseconomie versterkt. Door de verhalen van Brabant te verbinden aan Europese thema's realiseren we meer belangstelling, mensen en middelen. De beleidskaders van Vrijetijdseconomie raken aan die van de Cultuuragenda van Brabant, Brabant Culturele hoofdstad, Sterk stedelijk netwerk, Brabant Uitnodigend Groen (BRUG), Sportplan, Beleidskader leefbaarheid en opgaven als de Grote Cultuurhistorische complexen en Landschappen van Allure.

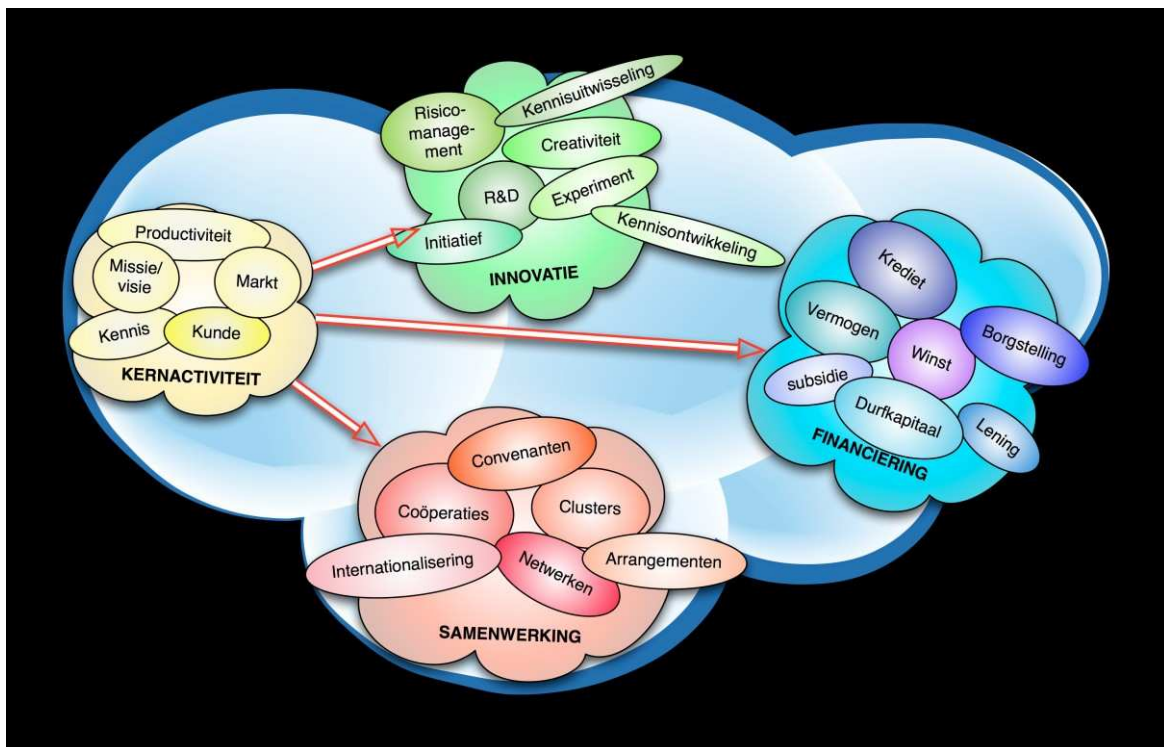
Het uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie brengt ambities rond cultuur, economie, sport en leefbaarheid samen. We kijken waar strategieën in elkaar kunnen worden geschoven en elkaar aanvullen. Zo optimaliseren we samenwerking.

Er zijn dus nauwe relaties tussen cultuur en vrijetijdseconomie. De in de uitvoeringsagenda Vrijetijdseconomie beschreven innovatielaag, bestaat uit Historie&Erfgoed, Events, Culturele profilering en Sport. Allemaal thema's uit het culturele veld. De Cultuuragenda van Brabant levert daarmee een inhoudelijke paragraaf aan Vrijetijdseconomie, en omgekeerd; Vrijetijdseconomie brengt een economische paragraaf in de Cultuuragenda. Deze intrinsieke verbondenheid vraagt om meer expliciete uitwerking en zichtbaarheid op beleidsniveau en uitvoeringsniveau.

6 Ondernemerschap tonen

De vierde lijn waarlangs de provincie denkt om de veerkracht te vergroten is die van ondernemerschap. ‘Toon ondernemerschap!’ is een veelgehoorde opdracht aan cultuurinstellingen. Daarmee wordt bedoeld op de grote subsidieafhankelijkheid en geringe financiële weerbaarheid van veel cultuurinstellingen. Inmiddels is iedereen het erover eens dat daar iets moet veranderen.

De discussie over ondernemerschap gaat te vaak alleen over financiële aspecten. De provincie wil dat ondernemerschap wordt gestimuleerd over de gehele breedte van ondernemerschap, namelijk vanuit innovatie, samenwerking en financiering. Zij speelt hierin ook zelf een belangrijke rol. Voor de ambities uit de Agenda van Brabant zijn innovatie en samenwerking immers minstens zo belangrijk als financiering.

Een ondernemer koppelt innovatie, financiering en samenwerking aan zijn product of dienst. Zo wordt waarde gecreëerd.

6.1 Innovatie

De provincie ziet innovatie als de uitkomst van ondernemerschap met lef, d.w.z. onderzoekend, initiatiefrijk, experimenterend en creatief. Het is essentieel voor doorgaande en duurzame ontwikkeling van onze provincie. Daarom ziet zij innovatie ook nadrukkelijk als kernwaarde in het culturele systeem. Vanuit de Cultuuragenda van Brabant stimuleert de provincie het zoeken naar nieuwe kansen, nieuwe toepassingen van kennis en het leggen van nieuwe verbindingen.

De provincie vindt het belangrijk dat het culturele systeem ruimte geeft aan experiment en innovatie zowel fysiek als programmatisch. Binnen het cultuurveld, maar vooral ook in relatie met andere domeinen. Bij broedplaatsen en proeftuinen bijvoorbeeld, waar creativiteit en de ontmoeting tussen disciplines en sectoren centraal staan.

Sleutelbegrippen: *kennisontwikkeling, research and development, creativiteit, experiment, initiatief*.

6.2 Samenwerking

Samenwerking is een motor voor groei. In het proces van de totstandkoming van de Cultuuragenda wil de provincie samenwerking daadwerkelijk vorm geven door gezamenlijk de Cultuuragenda van Brabant op te stellen. Dat is meer dan een proces van consultatie op voorgenomen beleid. Zij gaat, vanuit haar missie en visie, samen met derden beleid ontwikkelen voor de toekomst.

In samenwerking ligt de erkenning van ieders kracht, gezamenlijke doelen en gedeelde verantwoordelijkheden. Voorwaarden voor samenwerking zijn heldere vraagstelling, synergie, vertrouwen, verantwoordelijkheid nemen en gunnen. Door met een open vizier naar de wereld te kijken, dienen zich de gemeenschappelijke opgaven aan. De provincie ziet een belangrijke rol voor zichzelf en voor het onderwijs om die opgaven te agenderen en daarvoor partijen bijeen te brengen.

Het voorbeeld 'Dans in Brabant' (pagina 21) illustreert de kansen die samenwerking biedt. Het is goed wanneer in die allianties ook partijen en spelers uit het economische, ruimtelijke en sociale domein betrokken zijn. Gezien de missie een (internationaal) toonaangevende top te stimuleren, zijn partnerschappen op internationaal niveau belangrijk. Wij willen daarom inzetten op brede allianties. Werken over grenzen is voor studenten en professionals uit de cultuursector van cruciaal belang voor het verbeteren van eigen vaardigheden, creatieve ontmoetingen en het vergroten van de mogelijkheden om te produceren. Deze mobiliteit heeft op zijn beurt een groot voordeel voor de economie - door middel van het scheppen van werkgelegenheid en door het injecteren van innovatie en creativiteit in andere sectoren, zoals bedrijfsleven en het onderwijs. Mobiliteit opgevat als het vermogen om te bewegen is een kernwaarde in de Cultuuragenda van Brabant.

Verhalen, nieuwe product-marktcombinaties, cross-overs en clustering rond richtinggevende concepten zorgen voor innovatie binnen het cultureel systeem, voor werkgelegenheid en verhoging van bestedingen. Daar wordt ook de sterke verbinding met vrijetijdseconomie duidelijk.

Sleutelbegrippen: *internationalisering, clusters, arrangementen, netwerken*.

Dans in Brabant

Met het wegvallen van Station Zuid en het significant teruglopen van de beschikbare middelen voor dans heeft de sector het moeilijk gekregen in Brabant. Jeugddansgroep De Stilte en T.R.A.S.H. vallen landelijk in de prijzen, maar voor talentontwikkeling en een profiel als Tilburg Dansstad is meer nodig.

Door met een andere bril te kijken naar dans in Brabant ontstaan nieuwe kansen. Andere aanvliegroutes waardoor dans in Brabant zich in de haarvaten van de samenleving manifesteert. Dans wordt in vele vormen beoefend: theaterdans, musical dance, tango, stijldans, urban dance, street dance etc. Even zo breed is de groep van beoefenaars, van jong tot oud. Dans is een bewegingsvorm. Dans is geschikt om beweging bij kinderen te stimuleren, om obesitas en suikerziekte te bestrijden, om via het buurtcultuurfonds in te zetten in wijken en om (jonge) mensen actief te betrekken bij cultuur.

Er is een brede groep van belanghebbenden rond dans bijeengebracht, Gemeente Tilburg, Rabobank Tilburg, CZ, Interpolis, Sportinstituut Ooms, Provincie Noord-Brabant en anderen. Samen kijken zij hoe ze Dans in Brabant kunnen ondersteunen door gezamenlijke inzet van middelen en voorzieningen en het verknopen van de verschillende doelen.

6.3 Financiering

De economische crisis heeft het bestaande culturele systeem instabiel gemaakt. Dat vraagt om een herbezinning op het hele bestel. Financieel gezien speelt de provincie in cultuur vaak een bescheiden rol, die wel net het verschil kan maken in tijden van schaarste, mede door als vliegwiel te dienen.

Traditioneel werd bijna uitsluitend gebruik gemaakt van subsidie regelingen als instrument bij de inzet van middelen. Inmiddels wordt daarnaast nieuw financieel instrumentarium onderzocht en ontwikkeld, zoals fondsvorming, partnerschap in publiek-private allianties, borgstelling, crowdfunding en revolverendheid van de middelen.

Fondsen

Een weerbaar en gezond cultuursysteem weet het publiek aan zich te binden. De provincie wil graag een uitnodigende publiek-private investeringsstrategie ontwikkelen om gezamenlijk de uitdagingen en opgaven van Brabant op te pakken. Om dat uit te werken kijken we vanuit cultuur naar mogelijkheden om aan te sluiten bij fondsregelingen die de provincie aan het ontwikkelen is. Ook een zelfstandig cultuurfonds is het overwegen waard waarbij verbinding wordt gezocht met andere fondsen. Daarbij zou in elk geval aandacht moeten zijn voor de onderdelen die in deze agenda al aan bod zijn geweest; basis, top, talentontwikkeling en ondernemerschap.

Investeren

De provincie blijft investeren in waardevolle en tegelijk kwetsbare cultuur. De middelen zijn beperkter dan voorheen en de provincie wil graag meer openheid in de wijze van toewijzing van investeringsmiddelen (minder star disciplinair ingericht). De provincie gaat met de andere stakeholders in gesprek over nieuwe manieren om te investeren in het cultuursysteem. Zo lang er geen nieuwe term is, praten we voorlopig nog over 'regelingen'. De provincie wil dat toekomstige investeringen gericht worden op de bijdrage aan de ambities van de gezamenlijke Cultuuragenda.

In de afwegingen wil de provincie kijken naar:

- ontwikkeling van basis en/of (internationale) top;
- bijdrage aan de culturele infrastructuur, aan functies in keten;
- innovatie, samenwerking met andere partijen en mogelijkheid tot co-creatie;
- verbindingen met andere domeinen;
- ondernemerschap en sociaal- en economisch rendement;

Buurtcultuurfonds

Enkele woningbouwcorporaties en het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant hebben elkaar gevonden in hun ambitie invulling te geven aan *De kunst van het samenleven*. Samen geven ze vorm aan buurtbeleving, door cultuur bij de mensen in de buurten te brengen. Deze lokale Buurtcultuurfonds zijn ontstaan in navolging van het Buurtcultuurfonds dat de provincie Noord-Brabant in het kader van de voorbereidingen BrabantStad Culturele Hoofdstad samen met het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft opgericht.

De samenwerking in deze bijzondere combinatie – een cultuurfonds en een woningbouwcorporatie zijn geen alledaagse partners – brengt middelen, expertise en het bereik van zowel een woningcorporatie als het Prins Bernhard Cultuurfonds samen en dat levert een unieke combinatie. Door de handen ineen te slaan en met cultuur als middel kan er werk gemaakt worden van kwalitatief goede, leefbare buurten. Projecten met een kleinschalig en buurtgericht karakter die de geest van *De kunst van het samenleven* in zich hebben: het bij elkaar brengen van mensen, ontmoeting, uitwisseling, verbinding.

Vraaggericht werken

De provincie heeft een deel van haar middelen voor podiumcultuur en beeldcultuur de laatste jaren ingezet op autonome productie. Daarmee konden gezelschappen aanbod ontwikkelen en werden prestatieafspraken gemaakt over aanbod en afname. Toch bleef de productie daarmee aanbodgericht. Voor de periode 2013-2016 is al meer nadruk gelegd op de balans tussen vraag en aanbod. De provincie denkt dat een nog meer vraaggerichte aanpak kan worden gestimuleerd door een deel van de huidige productiegelden te verbinden aan de aanbieders: podia, festivals en onderwijs. Wij verkennen de mogelijkheden daartoe met de betrokken partijen.

Sleutelbegrippen: *investeren, PPS, revolveren, fondsen, vraaggericht*

7 Over tot actie!

In deze beeldvormende notitie is beschreven hoe de provincie denkt over ontwikkelingen in het cultureel systeem en wat haar ambities zijn. Soms is ook al een oplossing of oplossingsrichting aangestipt. Hiermee geeft de provincie aan met welke visie en ideeën zij aan de gesprekstaf plaatsneemt. Dat wordt in de eerste helft van 2013 gespiegeld aan de agenda's van de partners om zo tot een gezamenlijke Cultuuragenda te komen. Daaruit zal voortvloeien welke rol en taak er voor een ieder is weggelegd om de Cultuuragenda van Brabant te realiseren.

De Cultuuragenda van Brabant zal leiden tot concrete acties op operationeel, strategisch en tactisch niveau.

8 Samenvatting

Gezamenlijke missie, een veerkrachtig cultureel systeem

We willen cultuur dicht bij mensen brengen en overal in Brabant verankeren. Daarom streven we naar een veerkrachtig cultureel systeem dat is verbonden met economie, ruimte en samenleving. Dit culturele systeem is toegankelijk, heeft een brede basis en een internationaal toonaangevende top. Hiermee dragen wij bij aan een aantrekkelijk Brabant waarin mensen en organisaties zich hechten en thuis voelen.

De provinciale ambities in het proces van de Cultuuragenda

De provincie heeft haar ambities geordend langs vier lijnen, die eraan moeten bijdragen dat het cultureel systeem wordt versterkt:

Kennis vergaren en delen

Kennis is een randvoorwaarde voor het ontwikkelen en onderbouwen van onze gezamenlijke missie. De provincie vindt het belangrijk om de veerkracht van het culturele systeem in beeld te brengen, te vergroten en te monitoren. Daarvoor is een centrale ondersteuningsstructuur nodig die basis en top met elkaar verbindt. Daarbij functioneren collecties als het geheugen van de samenleving. Bij de kennisontwikkeling, -borging en -benutting staan de inwoner en bezoeker van Brabant centraal. Daarom vinden wij toegankelijkheid en vindbaarheid van kennis belangrijk.

Ontwikkeling stimuleren

Het gaat hierbij om ontwikkelingsmogelijkheden van inwoners van Brabant en om hun culturele betrokkenheid. De provincie vindt het belangrijk om in te zetten op de culturele levensloop van mensen en deze te vertalen naar een functionele keten. Dit betekent dat de aandacht verschuift van organisaties naar de functie die van hen wordt gevraagd. We zetten onder meer in op ontwikkeling door slimme clusters te organiseren rond gemeenschappelijke thema's of vraagstukken en rond de Verhalen van Brabant. De 'Verhalen van Brabant' moeten op verschillende manieren worden verteld. Het organiseren van de instandhouding rond (toekomstige) verhalen en leefomgeving is daarbij een randvoorwaarde.

Verbindingen leggen

Om cultuur stevig te verankeren in de maatschappij is het van belang dat er sterke verbindingen zijn tussen de cultuurgebieden en tussen cultuur en andere domeinen als economie, ruimte en natuur & landschap. De provincie vindt het belangrijk om cross-overs te stimuleren en om cultuur concreet te vervlechten met andere domeinen, zoals economie, ruimte en natuur & landschap.

Ondernemerschap tonen

Het ondernemerschap binnen de cultuursector moet zichtbaar gemaakt en versterkt worden vanuit innovatie, samenwerking en financieringsmodellen. De provincie ondernemerschap vat breed op. Daarbinnen is ruimte voor experiment en innovatie. Vanuit allianties en partnerschappen is er afstemming van taken en verantwoordelijkheden. Dit onder meer om cultuuraanbod en -vraag beter bij elkaar te brengen, om nieuw financieel instrumentarium te ontwikkelen en om gezamenlijk de Cultuuragenda van Brabant op te stellen.